

PASSAGES

AZ ORIENT PROJEKT MAGYAR-ÁZSIAI
KAPCSOLATTÖRTÉNETI PLATFORM ÉVKÖNYVE

orient-projekt.hu

GP

1. ÉVFOLYAM | 2023

Egyiptom • India • Japán • Kína • Koreai-félsziget • Mongólia

PASSAGES

Az Orient Projekt

Magyar-Ázsiai

Kapcsolattörténeti Platform

Évkönyve

PASSAGES

Az Orient Projekt
Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve

1. évfolyam

Budapest

2023

orient-projekt.hu

PASSAGES

Az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve
1. évfolyam | 2023

A *Passages* az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform (OP) évkönyve. Kiadványunk elektronikus folyóirat formájában, *Open Access* rendszerben évente egyszer jelenik meg honlapunkon. Ennek megfelelően díjmentesen hozzáférhető, és a szerzők számára is díjmentes publikációs lehetőséget nyújt. A kéziratok benyújtásához segédlet szintén honlapunkon található.

Főszerkesztő, szerkesztésért felelős személy: NAGY ELEK

Szerkesztők: CSOMA MÓZES, GYARMATI JÁNOS, ISPÁN ÁGOTA LÍDIA, KIRÁLY ATTILA, SIPTÁR DÁNIEL, SZÁNTÓ IVÁN, SZILÁGYI ZSOLT

A lapszám szakmai szerkesztője: KIRÁLY ATTILA

A lapszám olvasószerkesztője: ISPÁN ÁGOTA LÍDIA

Grafikai terv: KIRÁLY ATTILA

Tördelés: MAHMOUDI-KOMOR JUDIT

Kiadó: Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform
Eurázsia Központ

Az Orient Projekt fő támogatója a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány

PADME

PALLAS ATHÉNÉ
DOMUS MERITI
ALAPÍTVÁNY

Felelős kiadó: NAGY ELEK

A kiadó székhelye: 2600 Vác, Donga u. 2.

Honlap: <https://orient-projekt.hu>

Kapcsolat: info@orient-projekt.hu

ISSN 2939-8592 (Online)

ISSN 2939-8584 (Nyomtatott)

DOI: <https://doi.org/10.59608/pas2023a000.00>

A kiadvány Spectral és Ambient betűtípussal, 210 × 297 mm méretben készült. A borítón: Elked Antal kocsijával (1899, Sanghaj. Opel Darracq, 1899-es modell). Fotó: Kiss Sándor gyűjteményéből.

©iS= Ez a Mű a [Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi Licenc](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) feltételeinek megfelelően felhasználható.

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

NAGY ELEK: <i>Főszerkesztői előszó és köszönetnyilvánítások</i>	9
Egyiptom	
KIRÁLY ATTILA: <i>Egyiptom és Magyarország</i>	13
KIRÁLY ATTILA: <i>A magyarországi egyiptológia oktatás történetének vázlata</i>	47
KIRÁLY ATTILA, REZSABEK NÁNDOR: <i>Mahler Ede (1857–1945)</i>	69
India	
LÁZÁR IMRE: <i>A magyar–indiai kulturális kapcsolatok évszázadai</i>	76
BALDAVÁRI ESZTER: <i>Medgyaszay István (1877–1959)</i>	131
KELÉNYI BÉLA: <i>Schwaiger Imre (1868–1940)</i>	139
LÁZÁR IMRE: <i>Sóbbhá (Fori) Néhrú (1910–2001)</i>	145
LÁZÁR IMRE: <i>Tömöry Edith (1910–2001)</i>	155
Japán	
KISS SÁNDOR: <i>Elked Antal (1873–1942)</i>	166
KISS SÁNDOR: <i>Komor, George (1888–1976)</i>	177
KISS SÁNDOR: <i>Komor Izidor (1860–1942?)</i>	183
KISS SÁNDOR: <i>Komor Szigfrid (1863–1935)</i>	189
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Arthur (1850–1943)</i>	195
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Moritz Montague (1831–1901)</i>	201
KISS SÁNDOR: <i>Metzger Nándor</i>	205
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉS SZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Nemeshegyi Péter SJ. (1923–2020)</i>	229
GULYÁS ZOLTÁN: <i>Szentgáli Antal (1868–1945)</i>	239
SZÉKÁCS ANNA: <i>Székácsné Vida Mária (1916–2000)</i>	251
Kína	
SALÁT GERGELY: <i>Kína és Magyarország</i>	267
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉS SZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Ladányi László SJ. (1890–1965)</i>	299
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉS SZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Szarvas Miklós SJ. (1890–1965)</i>	305

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

Koreai-félsziget

CSOMA MÓZES: <i>A Koreai-félsziget és Magyarország</i>	315
OSVÁTH GÁBOR: <i>Diák voltam Észak-Koreában. 1970–72</i>	337
CSOMA MÓZES: <i>Gróf Vay Péter élete és utazásai Koreában</i>	355

Mongólia

SZILÁGYI ZSOLT: <i>Mongólia és Magyarország</i>	367
KEMPF BÉLA: <i>A Szegedi Egyetem Könyvtárának Ligeti-hagyatéka</i>	407
SZILÁGYI ZSOLT: <i>Kara György (1935–2022)</i>	417
SZILÁGYI ZSOLT – ROTTÁR MÁTÉ: <i>Ligeti Lajos (1902–1987)</i>	425

Művészek

KELÉNYI BÉLA: <i>Boromisza Tibor (1880–1960)</i>	439
KELÉNYI BÉLA: <i>Csapek Károly (1904–1976)</i>	445

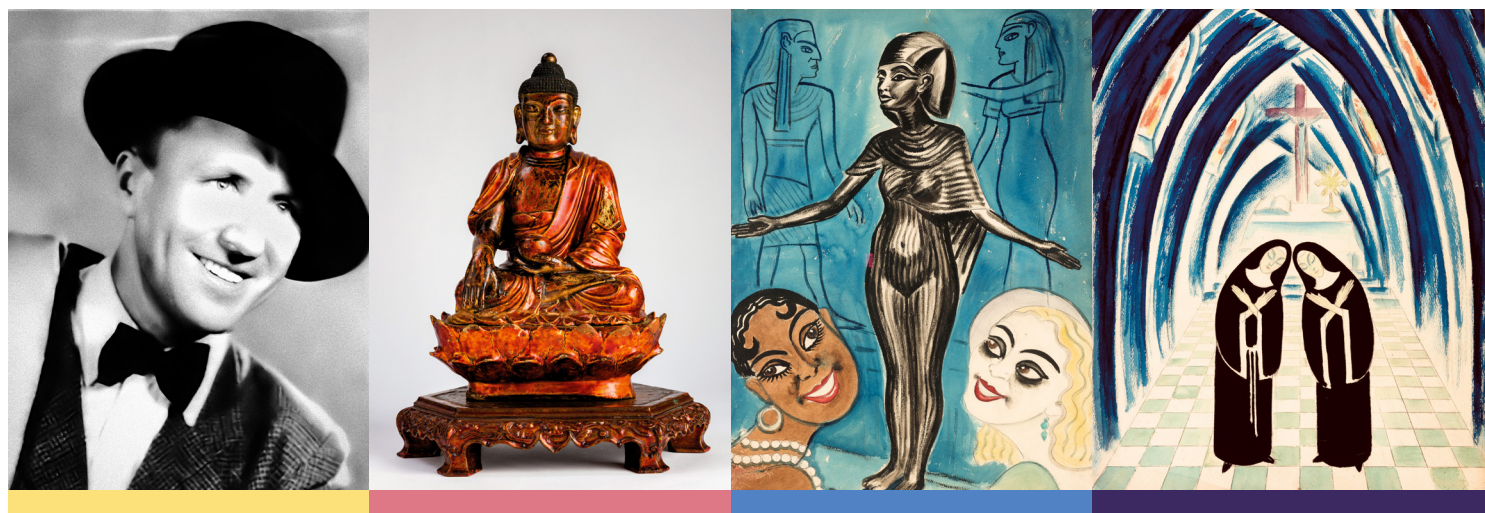

Életút

Csapek Károly

1904–1976

KELÉNYI BÉLA*

* tibetológus E-mail: info@orient-projekt.hu

Hivatkozás: Kelényi, B., (2023). Csapek Károly (1904–1976). *Passages* 1:445–454.
<https://doi.org/10.59608/pas2023a030.00>

Csapek (Csapek B., Csapváry, Csapvári) Károly Bódog Aladár (Budapest, 1904. szeptember 11. – Budapest, 1976. szeptember 18.) magyar festőművész, iparművész, szobrász, keramikus és műgyűjtő. Édesapja Csapek Ágoston, édesanyja Németh Mária Alojzia; a neves cseh író, Karel Čapek unokaöccse. 1923-ban vették fel a Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola festő szakára, mesterei Glatz Oszkár és Vaszary János voltak. 1927-ben szerzett diplomát, ettől fogva rendszeresen kiállított, többek között az Új Progresszív Művészek kiállításán (1927) és az Új Művészek Egyesületében (1930), időközben pedig egy kerámiaműhelyt is létesített Budapesten. Míg korai, a húszas években készült munkásábrázolásai az expresszionista filmek stílusának nyomait viselik, a harmincas évek elején festett karakterisztikus női arcképei már az art déco hatását mutatják.

1934-ben mintázóként és tervezőként helyezkedett el a Herendi Porcelángyár Részvénytársaságnál, ahol a Csapváry (Csapvári) nevet használta. Ekkor készítette a Magyarországon egyedülálló, Árpád-házi Szent Erzsébetet ábrázoló litofán (áttetsző porcelán) ablakot, melyet a herendi római katolikus templomban helyeztek el (a II. világháborúban megsemmisült művet 1947-ben, a gyárban meglevő másodpéldánnyal pótolták). Ugyancsak ehhez az időszakhoz köthető a népies zsánerfigurákat ábrázoló, 18 alakos *Matyó lakodalmas* sorozata is, de olyan keleti figurákat is tervezett, mint a japán gésa vagy Fuxinget, a jószerencse kínai csillagistenét ábrá-

Kollázs képei:

Balra: Csapek Károly egyetlen ismert portréja

Középen balra: ld. az 5. képnél

Középen jobbra: Csapek Károly: Cím nélkül. Pázmándi Antal engedélyével. Fotó: Bodó Gábor. Repro jog: Orient-Projekt.

Jobbra: Csapek Károly: Cím nélkül. Pázmándi Antal engedélyével. Fotó: Bodó Gábor. Repro jog: Orient-Projekt.

zó szobrocška. Bár 1936-ban munkaviszonya megszakadt, 1937-ben újra elhelyezkedett Herenden, 1939-ben pedig tartalékos tisztként bevonult. A világháborúban hadifogságba esett, holland és belga fogolytáborokba került, ahonnan 1947-ben tudott hazatérni. A Szalmácssy Galéria még ebben az évben megrendezte gyűjteményes kiállítását, ám utána szinte teljesen visszavonultan, csak festészetének és a műgyűjtésnek élt. 1964-ben a Képzőművészeti Alap tagja lett. Időskori munkái közül figyelemreméltó a hatvanas évek második felében festett ironikus önarckép-sorozata.

Csapek minden valószínűség szerint csak 1947 után kezdett komolyabb műgyűjtő tevékenységbe; kifejezetten a keleti művészet, ezen belül is a tibeti buddhizmus vonzáskörébe tartozó szobrok érdekelték. A kiváló művészi érzékkel gyűjtött tárgyak többsége kínai, főként 18–19. századi aranyozott kisplasztika, ám a Ming dinasztia (14–16. század) korából származó szobrok, és 18–19. századi japán háziszentélyek is találhatók közöttük. 1973-ban gyűjteményét védetté nyilvánították, melynek minőségével a magyarországi keleti gyűjtemények között ekkor csak a balatonfüredi Debrőczy-gyűjtemény vetekedett. A keleti műtárgyakon kívül európai iparművészeti anyag is volt Csapek birtokában.

Özvegyének (1970-ben kötött harmadik házassága, Navara Etelka színművésznő, 1917–1984) halála után, 1988-ban bútorainak egy része a Kiscelli Múzeumba, keleti gyűjteménye a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeumba, festményeinek többsége pedig egy magángyűjteménybe került. 1990-ben nyílt meg a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeumban a tibeti buddhizmus művészetét bemutató *Lamaista szobrászat* című kiállítás, melynek nívója, a Csapek-hagyatékból származó, addig ismeretlen, nagyszámú szobor volt. 2002-ben Csapeket, mint az art déco elfelejtett festőművészt fedezték fel; ekkor rendezték meg gyűjteményes kiállítását a Szombathelyi Képtárban, majd 2003-ban Budapesten, a Ráday Galériában.

Nyilatkozat

Adatelérhetőségi nyilatkozat. A szerző megerősíti, hogy a mű eredményeit alátámasztó kutatási adatokat a tanulmány tartalmazza.

Összeférhetetlenségi nyilatkozat. A szerző nyilatkozik, hogy összeférhetetlenség nem áll fenn.

Szerzői jogi nyilatkozat. Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenz feltételeinek megfelelően felhasználható. (CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Alapvető szakirodalom, források

- Balla, G., (2003). *Herend: A Herendi Porcelánmanufaktúra története*. Herend: Herendi Porcelánmanufaktúra Rt.
- Gál, Z., Kelényi, B., (2002). *Csapek Károly*. Szombathely: Szombathelyi Képtár.
- Kelényi, B., Vinkovics, J., (1990). *Lamaista szobrászat. A buddhizmus művészete I*. Budapest: Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum.
- Készman, J., (2003). Csapek Károly kiállítása. *Új Művészet* 14(9), 40.
- Molnár, L., (1979). Herendi litofán ablak. *Művészettörténeti Értesítő* 28(4), 243–252.

Festmények és rajzok a Csapek-hagyatékából
Pázmándi Antal szíves engedélyével.

1. kép. Nevetős önarckép, 1967. Fotó: Bodó Gábor

2. kép. Ádám-Éva, 1920 k. Fotó: Bodó Gábor

3. kép. Gyári munkás III., 1920 k. Fotó: Bodó Gábor

4. kép. Leány tanulmányrajz, 1920 k. Fotó: Bodó Gábor

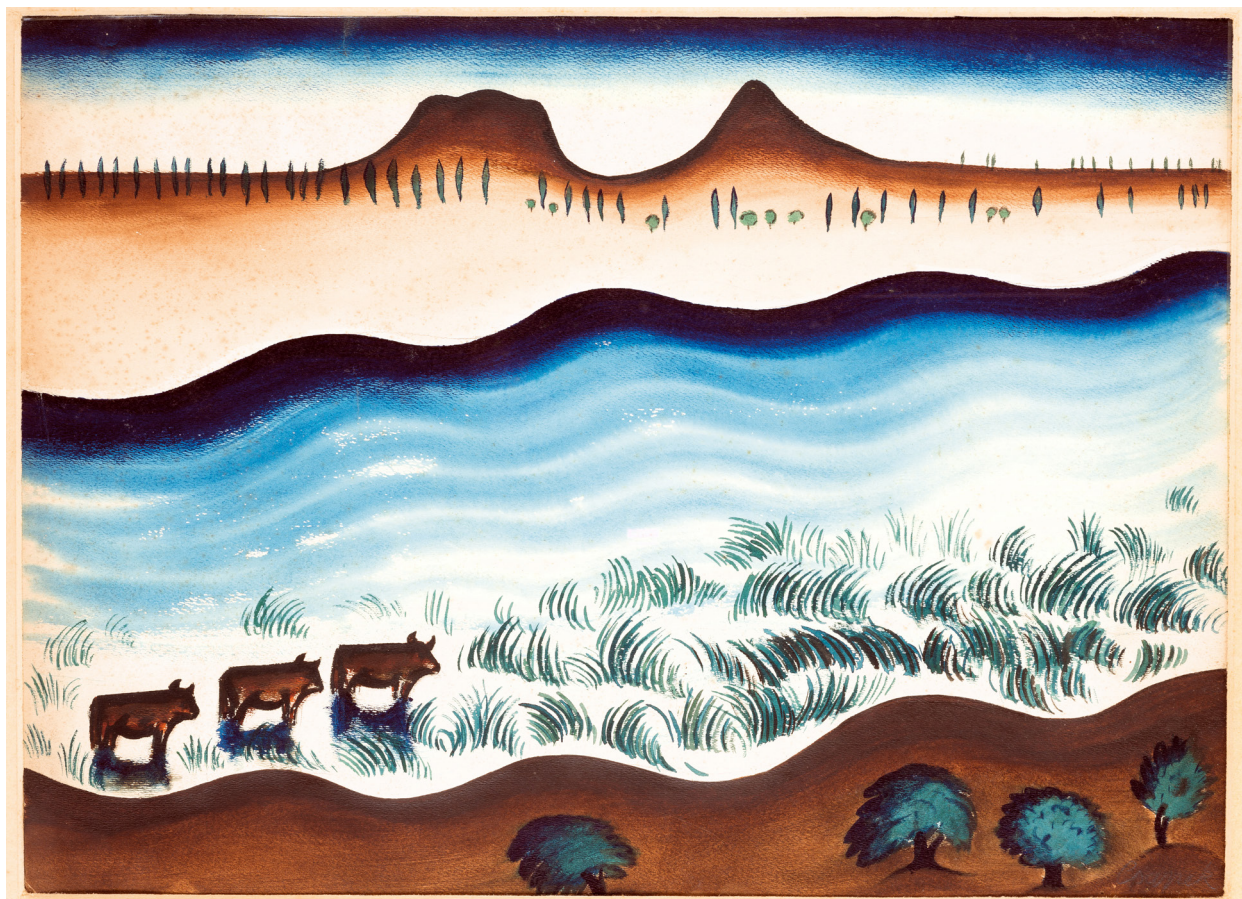
5. kép. Nevető lány, 1930 k. Fotó: Bodó Gábor

6. kép. Három királyok, 1930 k. Fotó: Bodó Gábor

7. kép. Cím nélkül. Fotó: Bodó Gábor

8. kép. Víz tehennel, 1930 k. Fotó: Bodó Gábor

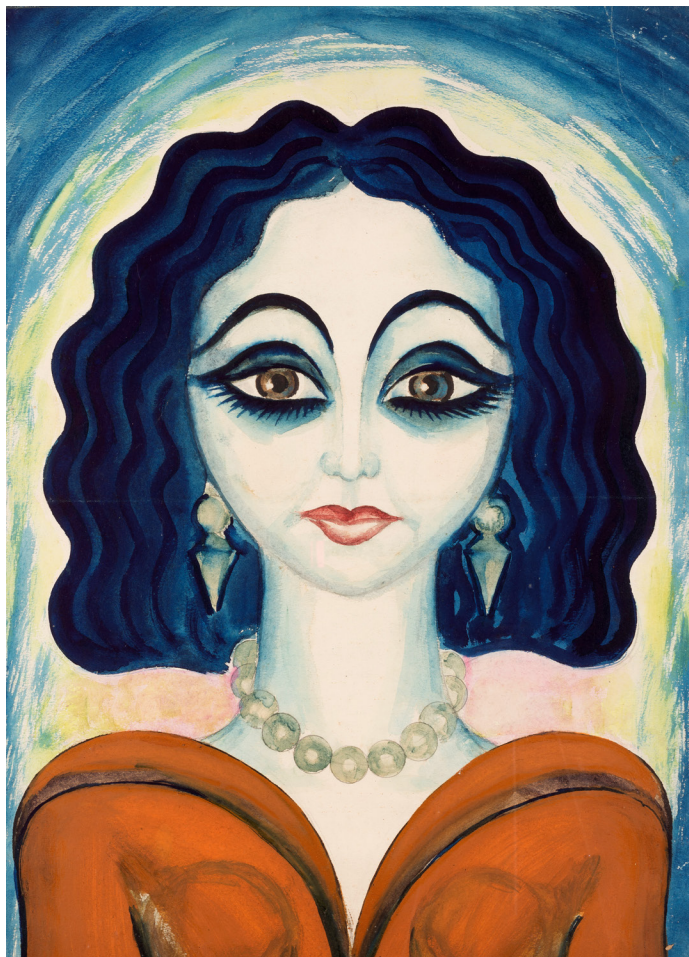
9. kép. ADY maszk, 1930 k. Fotó: Bodó Gábor

10. kép. Madonna, 1930 k. Fotó: Bodó Gábor

11. kép. Egzotikus kertben, 1930 k. Fotó: Bodó Gábor

12. kép. Barnaruhás nő, 1930 k. Fotó: Bodó Gábor

13. kép. Cím nélkül. Fotó: Bodó Gábor

Műtárgyak a Csapek- hagyatékából.
Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum

1. kép. Bhaisadzsaguru. Kína, Yuan-dinasztia, 13–14. sz., aranyozott bronz, M.: 24,5 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.13
Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

2. kép. Guanyin. Kína, Ming-dinasztia, 15. sz. első fele, aranyozott bronz, M.: 24,5 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.14
Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

3. kép. Avalokitesvara. Kína, Ming-dinasztia, 15. sz. első fele, aranyozott bronz, M.: 23 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.39
Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

4. kép. Sákjamuni Buddha. Kína, Ming-dinasztia, 15. sz. második fele, aranyozott bronz, M.: 32 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.11
Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

5. kép. Sákjamuni Buddha. Kína, Ming-dinasztia, 16–17. sz., aranyozott, lakkozott fa, M.: 32 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.12 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

6. kép. Tizenegyfejű Avalókitésvara. Kína, Qing-dinasztia, 18–19. sz., aranyozott sárgaréz, M.: 33,5 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.27 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

7. kép. Vadzsrápáni. Mongólia, 19. sz., aranyozott sárgaréz, M.: 15 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.23 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

8. kép. Sjámatará. Kína, sino-tibeti, 19. sz., aranyozott sárgaréz, M.: 17 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.33 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

9. kép. Amitájusz. Kína, sino-tibeti, 19. sz., aranyozott sárgaréz, M.: 17,8 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.31 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

10. kép. Sjátatára. Nepál, 15-16. sz., aranyozott vörösréz, berakásokkal, M.: 11 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.22 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

11. kép. Sztatatára. Kína vagy Mongólia, 18–19. sz., aranyozott sárgaréz, M.: 19 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.29 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022

12. kép. Mahákála. Kína vagy Mongólia, 19. sz., aranyozott sárgaréz, M.: 21 cm, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, ltsz.: 88.20 Fotó: © Szépművészeti Múzeum, 2022